

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen
neuvottelukunta (ETENE)

3.6.1999

3/99

NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS

Aika 2.6.1999 klo 14.30-17.05

Paikka Kokoustila Lasaretti, STM, Kirkkokatu 14

Läsnä

Martti Lindqvist pj	(x)		
Risto Pelkonen vpj	()		
jäsenet:		varajäsenet:	
Sinikka Lyllys	(x)	Kaisa-Sisko Määttä	()
Tarja Sipponen	(x)	Sirkka Puolanne	()
Markku Oinaala	(x)	Pirjo Pyöriä	()
Tapio Tervo	(x)	Erkki Torppa	()
Juha Metso	(x)	Ritva Valavaara	()
Helena Kääriäinen	()	Hannu Hausen	(x)
Marjatta Blanco Sequeiros	()	Vuokko Rauhala	(x)
Erik Anttinen	()	Olavi Lindfors	()
Kaija Nojonen	(x)	Aira Pihlainen	()
Pekka Louhiala	(x)	Juhani Pietarinen	()
Raimo Lahti	(x)	Martin Scheinin	()
Marita Liljeström	(x)	Raimo Pekkanen	()
Anneli Sarvimäki	(x)	Outi Viitaharju	()
Sirkku Eho	(x)	Metropoliitta Leo	()
Paula Kokkonen	()	Pirjo-Riitta Antvuori	(x)
Tuula Haatainen	(x)	Saara Karhu	()
Anne Huotari	()	Pehr Löv	()
Jaana Ylä-Mononen	()	Merikukka Forsius	()

Ritva Halila, pääsihteeri
Nina Lindqvist, osastosihteeri

Outi Konttinen, harjoittelija
Jussi Huttunen, pääjohtaja, KTL, asiantuntija

1. Kokouksen avaus

ETENE:n puheenjohtaja Martti Lindqvist avasi kokouksen aikataulussa. Samalla hän esitteli ETENE:n uuden osastosihteerin, Nina Lindqvistin, joka on aloittanut työnsä 1.6.1999.

2. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin esityslista siirtäen esityslistan kohtaa 7 eteenpäin, kunnes pääjohtaja Jussi Huttunen saapuu kokoukseen.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirjaan ei ollut huomauttamista.

4. Lausuntopyyntö poikalasten ympärileikkauksista ilman lääketieteellistä syytä

Keskusteltiin puheenjohtajan ja pääsihteerin kokoukselle tekemästä lausuntoluonnoksesta. Pääsihteeri kertoi kokoukselle kuopiolaisen pako-laisterveydenhoitajan yhteydenotosta ETENE:en. Neuvottelukunnan jäsenten kommentteissa lapsen parhaan ja turvallisuuden katsottiin olevan tärkeä asia, jota tulee korostaa myös lausunnossa, ja turvallisuutta toimenpiteiden suorittamisessa tulee pitää tärkeänä myös lausuntoa muotoiltaessa. Lausunnossa tulisi myös tulla esiin toimenpiteen oikeudellinen perusta, erityisesti kun kyseessä on toimenpide, johon lapsi ei itse voi antaa omaa suostumustaan. Julkisten varojen käytöstä poikien ympärileikkaukseen esitettiin edelleen erilaisia näkemyksiä, mutta katsottiin, että lapsen turvallisuus huomioiden paikallisesti tulisi pyrkiä tarkoituksenmukaisiin järjestelyihin sairaanhoitopiirien porrastusperiaatteiden mukaisesti. Keskustelun jälkeen katsottiin, että ympärileikkaus pitäisi rajata koskemaan vain juutalaisia ja islaminuskoisia, joilla ympärileikkaus kuuluu olennaisena osana heidän uskontoonsa

Tyttöjen ympärileikkausta koskevassa lauseessa pyritään korostamaan sitä, että toimenpide ei ole hyväksyttävä ja lainsäädännössä rikoslain mukaan rangaistava.

Asiaan liittyy neuvottelukunnan jäsenen Raimo Lahden eriävä mielipide, joka on pöytäkirjan liitteenä.

5. Sukusolujen ja alkioiden käyttö hedelmöityshoidossa

Käytiin läpi puheenjohtajan ja pääsihteerin tekemää lausuntoluonnosta. Todettiin kokouksessa, että suurimmassa osassa Euroopan maita on jo hedelmöityshoitoja koskeva lainsäädäntö, ja Suomi on nykyisin viimeisten joukossa, joissa sellaista ei ole. Suositeltiin lausunnossa korostettavan asian kiireellisyyttä ja ajankohtaisuutta. Lakiesityksessä on monia kiistanalaisia kohtia, jotka toivotaan otettavan vielä ETENE:ssä keskusteltavaksi. Lisätään lausuntoon, että ETENE toivoo vielä lakiesityksen yksityiskohdittain käsiteltäväkseen sen ollessa eduskuntakäsittelyssä.

6. Terveysthuollon työntekijöiden yhteiset eettiset ohjeet

Pääsihteerin tekemän muistion ja kokouskeskustelun pohjalta päätettiin perustaa ETENE:en työryhmä, joka seuraa Tavistock-työryhmän työtä sekä pohtii terveydenhuollon työntekijöiden yhteisten eettisten ohjeiden laatimismahdollisuuksia. Päätettiin perustaa pieni työryhmä ja käyttää tarvittaessa eri alan asiantuntijoita. Työryhmään valittiin ylilääkäri Vuokko Rauhala ETENE:stä, Aira Pihlainen Sairaanhoidtajaliitosta, (varalla Maija Anttila TEHY:stä), Anneli Sarvimäki sekä Irma Pahlman Helsingin yliopistosta. Pääsihteeri kysyy suostumusta Aira Pihlaiselta (tai Maija Anttilalta) sekä Irma Pahlmanilta sekä toimii ryhmän koonkutsujana.

7. Terveysthuollon priorisointi

Pääjohtaja Jussi Huttunen esitteli priorisointineuvottelukunnan työtä. Hanasaaren kokouksen jälkeen priorisointineuvottelukunta ja -työryhmä ovat kokoontuneet useita kertoja ja nyt työ on saatu lopulliseen muo-

toonsa. Raportti luovutetaan 3.6. ministeri Biaudet:lle. Jatkosuunnitelmat priorisointisuuntaviivojen eteenpäin viemiseksi ovat vielä auki.

Alustuksen jälkeen keskusteltiin ETENE:n roolista priorisointiprosessissa. Keskusteltiin rajahyötykäsitteestä esim. verenpainetaudin hoidon kohdalla. Priorisointiprosessissa keskeisiä kansallisia hoitosuosituksia verrattiin aiempiin SITRA:n hoitosuosituksiin, jotka eivät aikanaan siirtyneet yleiseen käyttöön. Tämänkertaisia valtakunnallisia hoitosuosituksia on lääkärikunta on itse kuitenkin laatimassa valtion tuella, mikä voi osaltaan parantaa lääkärikunnan sitoutumista hoitosuosituksiin. Yleislääkäreiden tietokantaa käyttää jo n. 70 % terveyskeskuslääkäreistä, rajoituksena loppuilla lähinnä tietotekniikan puute. Myös hoitohenkilökunnalle ollaan suunnittelemassa yhteistä tietokantaa.

Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus olivat ETENE:n huolenaiheena keskustelussa. Terveystieteiden alueella epätasa-arvo on lisääntynyt, ja viime aikoina on paljon keskusteltu siitä, miten tätä voitaisiin estää, voitaisiinko esimerkiksi valtaa siirtää takaisin kunnilta keskushallintoon. Priorisointineuvottelukunnassa on nähty tärkeäksi, että yksilön valinnan oikeutta pyrittäisiin pitämään mahdollisimman paljon yllä perusterveydenhuollossa, mahdollisesti jonkin verran erikoissairaanhoidossa, mutta mitä suppeammalle erikoisalueelle käydään, sitä vähemmän on mahdollisuuksia valintoihin. Yksityissektori on priorisointineuvottelukunnassa nähty julkista terveydenhoitojärjestelmää täydentäväksi järjestelmäksi, joka toisaalta kannustaa edellistä parantamaan palvelunsa laatua. Ehkäisevän terveydenhuollon asemaa tulisi vahvistaa, ja vanhus-, lasten ja vammaisten mahdollisuudet saada hoitoa turvata. Lasten, ja perheneuvola järjestelmän kehittämistä on priorisointineuvottelukunnassa pidetty tärkeänä.

Priorisoinnissa on paljon kysymyksiä, joista on tärkeää pitää yllä keskustelua. Ikärakenteen muutoksen ja teknologian kehityksen myötä joutunemme priorisoimaan, ja toivottavasti tällöin priorisoinnin perusteena voi olla näyttöön perustuva tieto ja toiminnan laatu. Mittausmenetelmiä näiden arvioimiseksi pitää kehittää.

8. Kysely sairaanhoitopiirien eettisten toimikuntien toiminnasta

ETENE:n harjoittelija Outi Konttinen esitteli sairaanhoitopiirien eettisille toimikunnille lähetetyn kyselyn vastausten yhteenvetoa. Kokouspöytäkirjojen joukossa oli myös kirjallinen yhteenveto aiheesta. Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä 46 eettistä toimikuntaa pääasiassa sairaanhoitopiireistä, jonkin verran myös terveyskeskuksista sekä yksityisistä lääkärikeskuksista ja tutkimuslaitoksista. Eettisten toimikuntien kokoonpanojen kirjo oli suuri, samoin toimenkuvien sekä työmäärien vaihtelu. Toimikuntien kokoonpano ei kaikilta osin vastaa syksyllä voimaantulevan lain määräämää kokoonpanoa. Kyselyn vastaukset antavat pohjaa syksyllä järjestettävän koulutustilaisuuden sisältöön.

9. Lääkäripäivien koulutustilaisuus

Kokouksessa keskusteltiin aluksi siitä, että pitäisikö ETENE:n olla järjestäjänä Lääkäripäivien tilaisuudessa. Tässä yhteydessä pääsihteeri kertoi osallistuneensa samoin Sairaanhoitajaliiton järjestämään eettiseen

seminaariin. Keskustelun pohjalta todettiin, että ETENE:n on hyvä näkyä ja herättää eettistä keskustelua terveydenhuollossa, ja tilaisuuksien järjestäminen on yksi tapa näkyä. Esilletulo uuden vuosituhannen vaihteessa myös katsottiin tärkeäksi. Päätettiin sen vuoksi olla toisena järjestäjänä Lääkäriliiton Eettisten periaatekysymysten valiokunnan kanssa järjestämässä ohjelmaa ”Lääketieteen etiikan arvopohja ja oikeudenmukaisuus terveydenhuollossa” (liite). Samoin ollaan järjestäjänä Sairaanhoidtajaliiton syksyn seminaarissa 18.-19.11.99

10. Syksyn koulutustilaisuus

Kokouksessa oli jaettu syksyn koulutustilaisuuden ohjelma, jonka pääsihteeri esitteli. Kokouspaikka oli alunperin Paasitorni, mutta koska sinne oli vaikea päästä pyörätuolilla, pääsihteeri oli varannut myös Folkhälsanin ko. päivälle. Lähempi tiedonanto sairaanhoitopiireille lähetetään kesän aikana, samoin koulutustilaisuudesta tiedotetaan terveydenhuollon ammattilehdissä.

11. ETENE:n www-sivut

Pääsihteeri oli kopioinut kokoukseen osallistujille luonnoksen www-sivujen sisällöstä. Kesän 1999 aikana on tarkoitus työstää sivuja eteenpäin. Sivuille toivottiin keskustelupalstaa, mikä lienee mahdollista toteuttaa.

12. Muut asiat

Keskusteltiin syksyn kokousten aiheesta. Tärkeitä asioita ovat terminaalihoito sekä elämän päättymiseen liittyvät asiat, jota toivottiin otettavaksi 24.11. kokoukseen. Keskusteluun haluttiin myös yhä kasvavat nuorison ongelmat sekä geenihoito.

13. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen hyvän kesän toivotuksin klo 17.05.

Martti Lindqvist
ETENE:n puheenjohtaja

Ritva Halila
ETENE:n pääsihteeri